

**MATERIAŁY ROBOCZE
NA SEMINARIUM
w dniu 21.02.2023 r.**

- **projekt przepisów wprowadzających nową ustawę o TK**
- **przykładowe zdanie odrębne sędziego TK dotyczące udziału w orzekaniu tzw. dublerów sędziów**
- **tezy wyroku ETPCz w sprawie wadliwości orzeczeń wydanych z udziałem tzw. dublerów sędziów TK**

Kolorem czerwonym w przepisach zmieniających wyszczególniono jakie konkretnie treści ulegają zmianie

Kolorem niebieskim naniesiono adnotacje odnośnie do regulacji, do których prowadzą odesłania.

**USTAWA z dnia ...
przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym**

Rozdział 1 Przepis ogólny

Art. 1.

Ustawa z dnia ... o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. poz. ...) wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Rozdział 2 Zmiany w przepisach

Art. 2.

W Ustawie z dnia 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. poz. 1339 tekst jedn. z 2022 roku ze zm.) art. 30 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

1. W okresie wykonywania mandatu posłowie i senatorowie nie mogą wykonywać pracy na podstawie stosunku pracy: w Kancelarii Sejmu, w Kancelarii Senatu, w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego, ~~w Biurze Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego,~~ w Najwyższej Izbie Kontroli, w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, w Biurze Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, w Krajowym Biurze Wyborczym, w Państwowej Inspekcji Pracy, w administracji rządowej i samorządu terytorialnego – z wyjątkiem stosunku pracy z wyboru – oraz nie mogą wykonywać pracy w charakterze sędziego, asesora sądowego i prokuratora, pracownika administracyjnego sądu i prokuratury, a także nie mogą pełnić zawodowej służby wojskowej.

Art. 3.

W Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 roku o partiach politycznych (Dz.U. poz. 372 tekst jedn. z 2022 roku ze zm.) art. 43 otrzymuje brzmienie:

Art. 43. ~~Tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 42, określa ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 2393).~~ Tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 42, określa ustawa z ... o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. poz. ...).

Art. 4.

W Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. poz. 1110, tekst jedn. z 2022 roku) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 8 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:
 3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezydenta, Szef Kancelarii Sejmu, Szef Kancelarii Senatu, **Prezes Trybunału Konstytucyjnego**, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Główny Inspektor

Pracy, Prezes Polskiej Akademii Nauk, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego oraz Rzecznik Ubezpieczonych składają oświadczenie, o którym mowa w ust. 1 [oświadczenie o działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonka zamiarze podjęcia takiej działalności lub zmianie charakteru], Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego składa oświadczenie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, Wicemarszałka Sejmu, Wicemarszałka Senatu, Wiceprezesa Rady Ministrów, **Prezesa Trybunału Konstytucyjnego**, **Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego**, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Wiceprezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Pierwszego Zastępcy Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Wiceprezesa Narodowego Banku Polskiego – przepisu ust. 2 nie stosuje się [wydanie przez komisję opinii czy działalność gospodarcza małżonka może wywołać podejrzenie o stronniczość lub interesowność].

2) w art. 10 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

5. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezydenta, Szef Kancelarii Sejmu, Szef Kancelarii Senatu, **Prezes Trybunału Konstytucyjnego**, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Główny Inspektor Pracy, Prezes Polskiej Akademii Nauk, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego oraz Rzecznik Ubezpieczonych składają oświadczenie, o którym mowa w ust. 1 [oświadczenie o swoim stanie majątkowym], Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, który dokonuje analizy zawartych w nim danych. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego składa oświadczenie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, który dokonuje analizy zawartych w nim danych.

Art. 5.

W Ustawie z dnia 18 grudnia 1998 roku o pracownikach sądów i prokuratury (Dz.U. poz. 577 tekst jedn. z 2018 roku) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 skreśla się pkt 3; [skreślenie z zakresu regulacji ustawy pracowników zatrudnionych w Biurze Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego].
- 2) a rt. 14a–18 otrzymują brzmienie:

Art. 14a. Podwyższenie wynagrodzeń urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury ~~lub pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego~~ następuje w terminach i na zasadach określonych dla pracowników państwowej sfery budżetowej nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń.

Art. 15. Urzędnikowi i innemu pracownikowi sądu lub prokuratury ~~lub pracownikowi Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego~~ przysługuje dodatek za wieloletnią pracę w wysokości wynoszącej po 5 latach pracy 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Dodatek ten wzrasta o 1% za każdy dalszy rok pracy aż do osiągnięcia 20% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

Art. 16. Za wieloletnią pracę urzędnik i inny pracownik sądu lub prokuratury ~~lub pracownik Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego~~ otrzymuje nagrodę jubileuszową w wysokości:

- 1) po 20 latach pracy – 75% wynagrodzenia miesięcznego;
- 2) po 25 latach pracy – 100% wynagrodzenia miesięcznego;

- 3) po 30 latach pracy – 150% wynagrodzenia miesięcznego;
- 4) po 35 latach pracy – 200% wynagrodzenia miesięcznego;
- 5) po 40 latach pracy – 300% wynagrodzenia miesięcznego;
- 6) po 45 latach pracy – 400% wynagrodzenia miesięcznego.

Art. 17. Urzędnikowi albo innemu pracownikowi sądu lub prokuratury ~~lub pracownikowi Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego~~, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub na emeryturę, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości:

- 1) dwumiesięcznego wynagrodzenia – po 10 latach pracy w sądzie lub prokuraturze ~~lub Trybunale Konstytucyjnym~~;
- 2) trzymiesięcznego wynagrodzenia – po 15 latach pracy w sądzie lub prokuraturze ~~lub Trybunale Konstytucyjnym~~;
- 3) sześciomiesięcznego wynagrodzenia – po 20 latach pracy w sądzie lub prokuraturze ~~lub Trybunale Konstytucyjnym~~.

Art. 18. W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do urzędników i innych pracowników sądów i ~~prokuratury lub pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego~~ stosuje się odpowiednio przepisy Ustawy z dnia 16 września 1982 roku o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. 2020 poz. 537 tekst jedn.), a w sprawach nieuregulowanych także w tej ustawie – przepisy Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy (Dz.U. poz. 1510 tekst jedn. z 2022 roku ze zm.).

Rozdział 3

Przepisy uchylające, przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 6.

1. Tracą moc:

- 1) Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2018 poz. 1422, tekst jedn.);
- 2) Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 2393 tekst jedn. z 2019 roku), z wyjątkiem przepisów, o których mowa w ust. 2;
- 3) Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 roku – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2016 poz. 2074 ze zm.).

2. Przepisy art. 16–32 [tzn. [Rozdział 3. Kancelaria Trybunału oraz Biuro Służby Prawnej Trybunału](#)] Ustawy z dnia 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. 2019 poz. 2393 tekst jedn. z 2019 roku) tracą moc z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1 [[ustawa wprowadzana](#)].

Art. 7.

1. Wyroki Trybunału Konstytucyjnego, zwanego dalej „Trybunałem”, wydane w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba powołana na stanowisko sędziego Trybunału z naruszeniem Ustawy z dnia 25 czerwca 2015 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 2015, poz. 1064) oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego z 3 grudnia 2015 roku o sygn. K 34/15 (Dz.U. 2015, poz. 2129) i z 9 grudnia 2015 roku o sygn. K 35/15 (Dz.U. 2015, poz. 2147), a także osoba powołana na jej miejsce, zwana dalej łącznie „osobą nieuprawnioną do orzekania”, nie wywierają skutków określonych w art. 190 ust. 1

[Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.] i ust. 3 [Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.] Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

2. Postanowienia, o których mowa w art. 103 ust. 2 pkt 1 [rozstrzygnięcie sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa] Ustawy z dnia 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, wydane w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, nie wywołują skutków prawnych.

3. Wszelkie czynności procesowe dokonane w postępowaniach przed Trybunałem zakończonych orzeczeniami, o których mowa w ust. 1 i 2, wymagają powtórzenia.

4. Jeżeli na podstawie wyroku, o którym mowa w ust. 1, wydanego w postępowaniu wszczętym skargą konstytucyjną lub pytaniem prawnym sądu, wznowiono postępowanie lub wydano wyrok lub decyzję administracyjną w sprawie indywidualnej, uznaje się, że skutki dotyczące rozstrzygnięcia Trybunału, określone w ust. 1, nie mają wpływu na ważność rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej.

5. W terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy Trybunał sporządza i podaje do wiadomości publicznej listę wyroków i postanowień, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 8.

1. Postanowienia Trybunału wydane na podstawie art. 59 [postanowienie o umorzeniu postępowania] i art. 61 [wstępna kontrola wniosków i skarg konstytucyjnych w składzie jednoosobowym oraz postępowanie zażalenkowe] Ustawy z dnia 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w składzie, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, pozostają w mocy.

2. Jeżeli postanowienie, o którym mowa w ust. 1, dotyczyło sprawy wszczętej skargą konstytucyjną, skarżący może ponownie wnieść skargę konstytucyjną w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 9

1. Do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w ust. 1, w których w składzie orzekającym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

3. Czynności procesowe dokonane w postępowaniach, o których mowa w ust. 2, wymagają powtórzenia.

Art. 10

W zakresie dotyczącym rodzajów czynów dyscyplinarnych sędziów Trybunału oraz sędziów Trybunału w stanie spoczynku popełnionych przed wejściem w życie ustawy, o której mowa w art. 1, a także orzekanych za te czyny kar dyscyplinarnych, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 11.

1. Od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w ust. 1, obowiązki Prezesa Trybunału Konstytucyjnego wykonuje sędzia o najdłuższym stażu sędziowskim w Trybunale Konstytucyjnym.
2. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego. Przepisy ustawy, o której mowa w ust. 1, dotyczące wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 12.

1. Sędzia Trybunału, którego kadencja rozpoczęła się przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, może w terminie miesiąca od dnia jej wejścia w życie złożyć Prezesowi Trybunału oświadczenie, że w związku z wprowadzeniem w trakcie trwania jego kadencji nowych zasad realizacji obowiązków sędziego Trybunału przechodzi w stan spoczynku, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Możliwość przejścia w stan spoczynku z przyczyn określonych w ust. 1 nie dotyczy osoby nieuprawnionej do orzekania.
3. Przejście sędziego Trybunału w stan spoczynku, o którym mowa w ust. 1, następuje pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono oświadczenie o przejściu w stan spoczynku.

Art. 13.

1. Z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, znosi się Kancelarię Trybunału i Biuro Służby Prawnej Trybunału, utworzone na podstawie ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 [[Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego](#)]
2. Do dnia, o którym mowa w ust. 1, Kancelaria Trybunału i Biuro Służby Prawnej Trybunału realizują zadania na podstawie przepisów dotychczasowych.
3. Z dniem następującym po dniu, o którym mowa w ust. 1, tworzy się Kancelarię Trybunału Konstytucyjnego w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.
4. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału powołuje w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, Szefa Kancelarii Trybunału i powierza mu obowiązki związane z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału, utworzonych na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 6 ust.1 pkt 3 [[Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego](#)], oraz obowiązki związane z organizacją Kancelarii Trybunału utworzonej na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, a także określa zakres jego obowiązków i wynagrodzenie.
5. Z dniem powołania Szefa Kancelarii Trybunału, o którym mowa w ust. 4, znosi się stanowiska Dyrektora Kancelarii Trybunału oraz Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału, w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 [[Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym](#)].

Art. 14.

1. Pracownicy Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału zachowują uprawnienia i wykonują obowiązki pracownicze zgodnie z zakresem wynikającym z dotychczasowych aktów, na podstawie których powstał ich stosunek pracy do dnia:

- 1) następującego po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, jeżeli przyjęli proponowane warunki pracy i płacy na dalszy okres w związku z likwidacją Biura Trybunału;
- 2) wygaśnięcia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 2;
- 3) rozwiązania stosunku pracy, o którym mowa w ust. 4.

2. Stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w ust. 1 pkt 2, wygasają z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, jeżeli:

- 1) d o dnia następującego po upływie 15 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy na dalszy okres w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału;
- 2) odmówią przyjęcia nowych warunków pracy i płacy zaproponowanych im w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału.

3. Pracodawca powiadamia na piśmie pracownika, o którym mowa w ust. 2, o terminie wygaśnięcia stosunku pracy albo o skutkach nieprzyjęcia nowych warunków pracy i płacy w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału.

4. Wcześniejsze rozwiązanie stosunku pracy przez pracodawcę może nastąpić za wypowiedzeniem.

5. Pracownikom Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału, których stosunek pracy wygasa lub ulega rozwiązaniu, przysługuje odprawa pieniężna ustalana na zasadach określonych w art. 8 Ustawy z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. 2018 poz. 1969 tekst jedn. ze zm.).

Art. 15.

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału w terminie do dnia następującego po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, uchwała regulamin Trybunału oraz Statut Kancelarii Trybunału.

Art. 16.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem art. 2 [\[wykreślenie z ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora przepisu dotyczącego niepołączalności mandatu parlamentarzysty z zatrudnieniem w Biurze Służby Prawnej TK\]](#), który wchodzi w życie z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1.

Zdanie odrębne sędzi TK Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz

do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt Kp 1/17

(fragment)

W wydaniu wyroku w sprawie o sygn. Kp 1/17 brali z kolei udział Henryk Cioch, Lech Morawski oraz Mariusz Muszyński wybrani 2 grudnia 2015 r. przez Sejm VIII kadencji na stanowiska sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Prezes Trybunału, działająca wcześniej w charakterze osoby pełniącej obowiązki Prezesa, włączyła ich do składu Trybunału (brali oni m.in. udział w Zgromadzeniu Ogólnym w sprawie wyboru kandydatów na Prezesa Trybunału), przydzieliła im sprawy oraz stworzyła warunki umożliwiające wypełnianie obowiązków sędziowskich, mimo że legalność ich wyboru od początku budziła istotne wątpliwości.

Przed wszystkim należy zauważyć, że przyjęty w Polsce system wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego przez Sejm zapewnia wpływ na obsadę stanowisk sędziowskich większości parlamentarnej wyłanianej w drodze kolejnych wyborów. Czteroletnia kadencja Sejmu oraz indywidualna dziewięcioletnia kadencja sędziów konstytucyjnego powinny - co do zasady - zapewniać obsadę stanowisk sędziowskich z udziałem różnych grup politycznych zasiadających w Sejmie oraz zabezpieczać przed monopolizowaniem decyzji o wyborze przez daną większość parlamentarną, a przez to zmniejszać wpływ bieżącej polityki na wybór sędziów Trybunału. Gwarancją skuteczności tego mechanizmu jest respektowanie zasady głoszącej, że nowego sędziego konstytucyjnego wybiera Sejm tej kadencji, w trakcie której wygaś mandat jego poprzednika.

8 października 2015 r. Sejm VII kadencji wybrał na sędziów konstytucyjnych m.in. Romana Hausera, Andrzeja Jakubeckiego oraz Krzysztofa Ślebzaka. Wybór tych sędziów omawianej zasady nie naruszył.

Mimo iż miejsca w Trybunale Konstytucyjnym zostały obsadzone (a zatem po raz kolejny obsadzone być nie mogły), 2 grudnia 2015 r. Sejm VIII kadencji wybrał do Trybunału kolejne trzy osoby. Wybór z 2 grudnia 2015 r. poprzedziło wprawdzie podjęcie przez Sejm 25 listopada 2015 r. pięciu uchwał w sprawie braku mocy prawnej uchwał Sejmu z 8 października 2015 r. w sprawie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w tym sędziów Romana Hausera, Andrzeja Jakubeckiego i Krzysztofa Ślebzaka, jednakże na gruncie obowiązujących przepisów, w szczególności Konstytucji i regulaminu Sejmu, Sejm nie jest władny podjąć prawnie wiążącej uchwały stwierdzającej, że wybór piastuna organu władzy publicznej nie doszedł do skutku. Nie ma bowiem w polskim porządku prawnym reguł, które wskazywałyby Sejm jako organ upoważniony do takiego stwierdzenia, nie ma też procedury, w jakiej miałyby ono nastąpić, oraz wymogów, których naruszenie uprawniałoby do uznania obsadzenia danego stanowiska za nieważne.

Odnosząc powyższe do kształtowania składu osobowego Trybunału, stwierdzam, że Sejm (dowolnej kadencji, tej samej lub innej) nie mógł raz dokonanego wyboru sędziów odwołać lub unieważnić ani stwierdzić jego bezprzedmiotowości. Przedstawione tezy zostały wyrażone i uzasadnione w wyroku TK z 3 grudnia 2015 r., sygn. K 34/15 (Dz.U. poz. 2129), a następnie potwierdzone w postanowieniu TK z 7 stycznia 2016 r. (sygn. U 8/15). Czuję się tymi orzeczeniami związana.

W konsekwencji, stojąc na stanowisku, że trzej sędziowie wybrani przez Sejm VIII kadencji na miejsca sędziów, których kadencja upłynęła 6 listopada 2015 r., zostali wybrani na stanowiska sędziów Trybunału Konstytucyjnego z naruszeniem art. 190 ust. 1 Konstytucji, stwierdzam jednocześnie, że wady ich wyboru nie zostały, bo nie mogły zostać, usunięte czy „konwalidowane” przez kolejne, trwające cały rok, interwencje ustawodawcy.

W aktualnym stanie prawnym, ukształtowanym przez działania Sejmu, Prezydenta oraz trzy ustawy regulujące działalność Trybunału Konstytucyjnego (OrgTKU, ustawę z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz

ustawę z dnia 13 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego), o konstytucyjności których Trybunał dotąd nie rozstrzygnął, kompetencję do kształtowania konkretnych składów orzekających ma Prezes Trybunału, na którym spoczywa odpowiedzialność za działania w tym zakresie. Upoważnienie poszczególnych sędziów do korygowania decyzji Prezesa ogranicza się do formułowania zastrzeżeń i składania wniosków, a jeśli Prezes dopuszcza do orzekania osoby nieuprawnione - do złożenia zdania odrębnego do orzeczenia, jako urzędowego aktu sprzeciwu. Ponieważ nie dysponuję innymi możliwościami odnośnie do kształtowania składu Trybunału, korzystam właśnie z tego prawa. Dodaję przy tym, że zgłoszone przeze mnie zastrzeżenia zachowują aktualność także na przyszłość, ilekroć skład orzekający zostanie ukształtowany z udziałem osób nieuprawnionych.

W zaistniałym stanie rzeczy, działając w nadzwyczaj złożonych okolicznościach, mimo świadomości, że orzeczenia wydawane przez niewłaściwie obsadzone składy orzekające są obarczone istotną wadą proceduralną, decyduję się nadal wypełniać sędziowską powinność, by nie eskalować działań zmierzających do ograniczenia możliwości wykonywania przez Trybunał funkcji powierzonych mu przez ustrojodawcę. Czuję się bowiem związana obowiązkiem stania na straży Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który przyjął na siebie, składając uroczyste ślubowanie.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r., 4907/18

dotyczący skutków udziału tzw. dublera sędziego w wydaniu wyroku TK

(skarżąca: XERO FLOR sp. z o.o. – fragmenty)

Mimo że prawo do "sądu ustanowionego ustawą" jest samodzielnym prawem z art. 6 ust. 1 Konwencji, w orzecznictwie Trybunału bardzo bliski związek został ustalony pomiędzy tym konkretnym prawem a gwarancjami "niezawisłości" i "bezstronności". Wymogi instytucjonalne z art. 6 ust. 1 realizują wspólny cel utrzymania podstawowych zasad rządów prawa i podziału władzy. Trybunał stwierdził, iż analiza przeprowadzona na podstawie wymogu "sądu ustanowionego ustawą" nie może tracić z oczu wspólnego celu oraz musi systemowo badać, czy zaskarżona w danej sprawie nieprawidłowość była na tyle poważna, by podważyć wskazane wcześniej zasady podstawowe oraz zachwiać niezawisłością danego sądu. Aby ocenić, czy nieprawidłowości w danym trybie powołania sędziego miały taki ciężar, iż pociągały naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą, oraz czy krajowe organy władzy zachowały równowagę pomiędzy konkurującymi zasadami, Trybunał wypracował trzyetapowe kryterium, spełniane łącznie [chodzi o kryteria wypracowane w orzeczeniu ze skargi Guðmundur Andri Ástráðsson]

Po pierwsze Trybunał stwierdza, iż co do zasady musi mieć miejsce rażące naruszenie prawa krajowego w tym sensie, iż naruszenie to musi być obiektywnie i autentycznie identyfikowalne jako naruszenie. Jednakże brak takiego naruszenia nie wyklucza możliwości naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą, jako że postępowanie, które sprawa wrażeń zgodnego z przepisami krajowymi, może niemniej jednak przynieść skutki niezgodne z przedmiotem i celem tego prawa.

Po drugie, przedmiotowe naruszenie musi zostać ocenione w świetle przedmiotu i celu wymogu "sądu ustanowionego prawem", a mianowicie zapewnienia zdolności sądownictwa do wykonywania swych obowiązków w sposób wolny od nienależytych nacisków, tym samym chroniąc zasady rządów prawa i podziału władzy. Wobec powyższego, naruszenia o czysto technicznym charakterze, które nie mają wpływu na legalność procesu powołania, muszą zostać uznane za naruszenia niewchodzące w zakres odnośnego progu. Natomiast naruszenia, które zupełnie lekceważą najbardziej podstawowe przepisy w trybie powołania, lub naruszenia, które inaczej mogłyby podważyć cel i skutek wymogu "ustanowienia ustawą", muszą być uznawane za naruszenie odnośnego wymogu.

Po trzecie, kontrola przeprowadzona przez sądy krajowe, jeżeli kontrola taka miała miejsce, w przedmiocie konsekwencji prawnych - w odniesieniu do indywidualnych praw konwencyjnych - naruszenia krajowych zasad powoływania sędziów, odgrywa ważną rolę w rozstrzygnięciu o tym, czy naruszenie takie sprowadzało się do naruszenia prawa do "sądu ustanowionego ustawą", a tym samym stanowi element odnośnego kryterium jako takiego. Ocena sądów krajowych w przedmiocie skutków takiego naruszenia musi zostać przeprowadzona na podstawie odnośnego orzecznictwa konwencyjnego oraz zasad sąd wywiezionych.

Zastosowanie wskazanych zasad w niniejszej sprawie

(i) Uwagi wstępne

(...)

W niniejszej sprawie zarzucane naruszenie prawa do "sądu ustanowionego ustawą" dotyczy sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Kwestia podniesiona przed Trybunałem w szczególności dotyczy zarzutu, iż obowiązujące prawo krajowe zostało naruszone w czasie procedury wyboru trzech sędziów, w tym sędziego M.M., do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r.

W związku z tym Trybunał zbada, czy nieprawidłowości, którymi dotknięty był tryb powołania sędziego w niniejszej sprawie, przyniósł skutek pozbawienia skarżącej spółki jej prawa do "sądu ustanowionego ustawą". Trybunał uczyni to w świetle swego trzystopniowego kryterium sformułowanego w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson.

(ii) Czy miało miejsce rażące naruszenie prawa krajowego

Po pierwsze, Trybunał musi rozstrzygnąć, czy podczas procedury wyboru sędziego M.M. do Trybunału Konstytucyjnego miało miejsce naruszenie odnośnych przepisów prawa krajowego.

(...)

Trybunał zbada odnośne prawne i faktyczne okoliczności dotyczące wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego z końcem roku 2015. Trybunał ma świadomość poważnych kontrowersji, które towarzyszyły procedurze wyboru tych sędziów w czasie, kiedy kadencja ówczesnego Sejmu zbliżała się ku końcowi i dokonano już wyboru nowego ciała ustawodawczego o innej większości.

W tym kontekście Trybunał wskazuje, iż z końcem 2015 r. w Trybunale Konstytucyjnym pojawiło się pięć stanowisk do obsadzenia: kadencja trzech sędziów miała się skończyć 6 listopada, a kadencja dwóch sędziów miała się zakończyć, odpowiednio, 2 i 8 grudnia. Sejm siódmej kadencji przyjął ustawę z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, która dała mu kompetencję wyboru sędziów na wszystkie wakaty w 2015 r. Ustupający Sejm siódmej kadencji wybrał pięciu sędziów Trybunału Konstytucyjnego w czasie swej ostatniej sesji, w dniu 8 października 2015 r. Prezydent Rzeczypospolitej nie przyjął przysięgi od żadnego z tych sędziów, a w konsekwencji nie podjęli oni swych obowiązków.

Nowy Sejm ósmej kadencji, o innej większości, został wybrany 25 października 2015 r. i odbył swe pierwsze posiedzenie w dniu 12 listopada 2015 r. W dniu 25 listopada 2015 r. Sejm ósmej kadencji przyjął pięć uchwał w przedmiocie "braku mocy prawnej" uchwał dotyczących wyboru pięciu sędziów Trybunału Konstytucyjnego przyjętych przez poprzedni Sejm w dniu 8 października 2015 r. Następnie, w dniu 2 grudnia 2015 r., Sejm ósmej kadencji dokonał wyboru pięciu nowych sędziów, w tym sędziego M.M., do Trybunału Konstytucyjnego. Prezydent Rzeczypospolitej natychmiast przyjął przysięgę od czterech z tychże sędziów, w nocy z 2 na 3 grudnia 2015.

Trybunał wskazuje, iż niniejsza sprawa dotyczy konkretnego kontekstu wyboru przez Sejm sędziów Trybunału Konstytucyjnego, co jest przede wszystkim uregulowane w Konstytucji oraz w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym. Trybunał stwierdza, iż w tym konkretnym kontekście Trybunał Konstytucyjny był jedynym organem sądowym, który mógł, w granicach swej jurysdykcji, zbadać zgodność z ustawą przedmiotowego wyboru. Trybunał Konstytucyjny, w serii czterech wyroków (sygn. akt K 34/15, K 35/15, K 47/15 i K 39/16), uzupełnionych jednym postanowieniem (sygn. akt U 8/15), zbadał konstytucyjność odnośnych przepisów ustawowych stanowiących podstawę wyboru i dokonał wykładni odnośnych zasad konstytucyjnych. Trybunał stwierdza, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 34/15) miał podstawowe znaczenie dla ustalenia zasad prawnych mających zastosowanie do kontrowersji towarzyszących spornemu wyborowi sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał skoncentruje swą analizę na wyborze trzech sędziów, w tym sędziego M.M., do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r. Trzeba wskazać, iż w świetle powyższych rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego, nie podniesiono żadnych wątpliwości co do ważności wyboru dwóch pozostałych sędziów (J.P. i P.P.) w dniu 2 grudnia 2015 r. Po wydaniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 7 stycznia 2016 r., ówczesny Prezes Trybunału Konstytucyjnego dopuścił tychże dwóch sędziów do orzekania.

Trybunał stwierdza, iż ustalenia poczynione we wskazanych powyżej rozstrzygnięciach Trybunału Konstytucyjnego pozwalają na ustalenie, czy przestrzegano przepisów prawa krajowego w procesie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w tym sędziego M.M., dnia 2 grudnia 2015 r.

Po pierwsze, jeżeli chodzi o uchwały z dnia 25 listopada 2015 r., Trybunał stwierdza, iż w swym wyroku z 3 grudnia 2015 (sygn. akt K 34/15) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż uchwały te nie miały żadnej mocy prawnej w stosunku do uchwał Sejmu siódmej kadencji w przedmiocie wyboru sędziów, gdyż ani Sejm, ani Sejm kolejnej kadencji, nie miały żadnych kompetencji do zmiany decyzji o wyborze sędziego Trybunału Konstytucyjnego. W swym rozstrzygnięciu z 7 stycznia 2016 (sygn. akt U 8/15) Trybunał Konstytucyjny dodał, iż brak jest jakichkolwiek przepisów prawnych pozwalających organowi władzy publicznej, w tym Sejmowi, na stwierdzenie nieważności sejmowej uchwały w przedmiocie wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Wobec powyższego Trybunał Konstytucyjny przyjął, iż sporne uchwały nie miały znaczenia prawnego i nie istniały podstawy prawne pozwalające na ich przyjęcie. W świetle tych ustaleń, Trybunał stwierdza, iż miało miejsce naruszenie prawa krajowego, jeżeli chodzi o przyjęcie uchwał (Sejmu) z dnia 25 listopada 2015 r.

Po drugie, w tym samym wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r., Trybunał Konstytucyjny potwierdził zgodność z Konstytucją podstaw prawnych wyboru trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, którzy mieli objąć trzy wakaty powstałe 6 listopada

2015 r., to jest przed końcem kadencji ustępującego Sejmu. Z drugiej strony uznał niekonstytucyjność podstawy prawnej wyboru dwóch kolejnych sędziów w dniu 8 października 2015 r., jako że pozwalała ona ustępującemu Sejmowi obsadzić stanowiska, które stały się wolne po upływie mandatu Sejmu. To ustalenie zostało oparte na zasadzie wyprowadzonej z art. 194 § 1 Konstytucji, zgodnie z którą sędzia Trybunału Konstytucyjnego winien zostać wybrany przez Sejm, którego kadencja pokrywa się z datą opróżnienia stanowiska. W tej mierze Trybunał wskazuje, iż Sejm siódmej kadencji przekroczył swe uprawnienia dokonując wyboru dwóch sędziów, których stanowiska zostały opróżnione w grudniu 2015 r.

Jeżeli chodzi o konsekwencje wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r., Trybunał Konstytucyjny stwierdził jednoznacznie, iż wybór trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego na wakaty powstałe w dniu 6 listopada 2015 r. był ważny i nie było przeszkód dla sfinalizowania ich wyboru poprzez przyjęcie od nich ślubowania. Innymi słowy, Trybunał Konstytucyjny ustalił, iż trzech sędziów wybranych przez Sejm siódmej kadencji zostało wybranych prawidłowo, a w konsekwencji ich miejsca w Trybunale Konstytucyjnym zostały obsadzone.

Trybunał wskazuje, iż Trybunał Konstytucyjny potwierdził te same ustalenia co do ważności wyboru Sejmu siódmej kadencji w odniesieniu do trzech sędziów w wyrokach z dnia 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15), 9 marca 2016 r. (sygn. akt K 47/15), 11 sierpnia 2016 r. (sygn. akt K 39/16) oraz w postanowieniu z dnia 7 stycznia 2016 r. (sygn. akt U 8/15).

W tym kontekście Trybunał przywiązuje szczególne znaczenie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 sierpnia 2016 r. (sygn. akt K 39/16). W tym wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż przepis ustawowy nakładający na Prezesa Trybunału Konstytucyjnego obowiązek dopuszczenia do orzekania trzech sędziów wybranych 2 grudnia 2015 r. sprowadzałby się do działania sprzecznego z wcześniejszymi prawomocnymi wyrokami tego samego sądu. W ten sposób Trybunał Konstytucyjny wyraźnie wskazał, wbrew twierdzeniom rządu, iż skutkiem serii wyroków Trybunału Konstytucyjnego było uznanie ważności wyboru trzech sędziów z dnia 8 października 2015 r.

Wobec powyższego, zgadzając się z serią rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego wskazanych powyżej, Trybunał stwierdza, iż wybór trzech sędziów, w tym sędziego M.M., do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r., został przeprowadzony z naruszeniem art. 194 § 1 Konstytucji, to jest zasady, iż sędzia winien być wybrany przez Sejm tej kadencji, która pokrywa się z datą opróżnienia stanowiska. Nadto, jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w swych wyrokach z dnia 9 grudnia 2015 r., 9 marca i 11 sierpnia 2016 r., wybór trzech sędziów z dnia 2 grudnia 2015 r. dotyczył stanowisk w Trybunale Konstytucyjnym, które już zostały zajęte przez sędziów wybranych prawidłowo przez Sejm siódmej kadencji. Z tych powodów uchwały w przedmiocie wyboru trzech sędziów z dnia 2 grudnia 2015 r. stanowiły drugie naruszenie prawa krajowego w zakresie trybu wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Po trzecie, Trybunał Konstytucyjny orzekł, w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r., iż Prezydent Rzeczypospolitej ma obowiązek niezwłocznego przyjęcia ślubowania od sędziego Trybunału Konstytucyjnego wybranego przez Sejm. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż uprawnienie Prezydenta do zaprzysiężenia sędziów Trybunału Konstytucyjnego nie jest równoznaczne z jego udziałem w decydowaniu o składzie osobowym Trybunału Konstytucyjnego, gdyż Konstytucja powierza tę kompetencję wyłącznie Sejmowi. Trybunał Konstytucyjny dodał, w swym wyroku z 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15), iż Konstytucja nie daje Prezydentowi prawa do odmowy przyjęcia ślubowania od sędziego Trybunału Konstytucyjnego wybranego przez Sejm, a kompetencji takiej nie można domniemywać.

Trybunał wskazuje, iż Prezydent Rzeczypospolitej odmówił przyjęcia ślubowania od trzech sędziów wybranych prawidłowo przez Sejm siódmej kadencji. Jednocześnie natychmiast przyjął ślubowanie od sędziów wybranych 2 grudnia 2015 r., zaledwie kilka godzin po ich wyborze przez Sejm ósmej kadencji. W świetle dwóch wyroków Trybunału Konstytucyjnego z grudnia 2015 r. Trybunał stwierdza, iż te działania i zaniechania Prezydenta Rzeczypospolitej powinny być postrzegane jako złamanie przepisów prawa krajowego w przedmiocie trybu wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał nie może uznać argumentu rządu, zgodnie z którym powyższe rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego nie miały znaczenia dla ważności wyboru sędziego M.M. Trybunał stwierdza, iż argumenty rządu były zasadniczo sprzeczne z odnośnymi ustaleniami Trybunału Konstytucyjnego pod wieloma względami. Argumenty te należy odrzucić z następujących powodów.

W szczególności, odnosząc się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2017 r. (sygn. akt K 1/17), rząd stwierdził, iż ostateczna weryfikacja wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego miała miejsce na etapie przyjęcia

ślubowania przez Prezydenta Rzeczypospolitej, i podkreślał znaczenie tego aktu. Trybunał wskazuje, iż we wskazanym wyroku Trybunał Konstytucyjny potwierdził konstytucyjność Przepisów wprowadzających (ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego), które miały na celu dopuszczenie do orzekania sędziów Trybunału Konstytucyjnego po złożeniu ślubowania. Czyniąc tak, Trybunał Konstytucyjny odrzucił argument przewodniczącego Komisji (Sprawiedliwości i) Praw Człowieka, zgodnie z którym przepisy te stanowiły próbę zmiany składu tego sądu poprzez wyłączenie sędziów, którzy zostali prawidłowo wybrani przez Sejm siódmej kadencji.

Trybunał jednakże stwierdza, iż wyrok z dnia 24 października 2017 r., bez powołania się na jakiegokolwiek podstawy materialnoprawne, zupełnie zlekceważył wcześniejszy wyrok z 3 grudnia 2015 r., w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż Prezydent Rzeczypospolitej nie ma kompetencji do ustalania składu Trybunału Konstytucyjnego, a jego rola w zakresie przyjęcia ślubowania ma charakter wtórny do wyłącznej kompetencji Sejmu w zakresie wyboru sędziów. Nadto Trybunał wskazuje, iż wyrok z dnia 24 października 2017 r. był również sprzeczny z innym wcześniejszym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 11 sierpnia 2016 r., w którym stwierdzono niekonstytucyjność przepisu wymagającego dopuszczenia do orzekania trzech sędziów wybranych przez Sejm ósmej kadencji. W tych okolicznościach wyrok z dnia 24 października 2017 r. nie mógł walidować podstawowych wad w trybie wyboru tych trzech sędziów, w tym M.M., wskazanych wyraźnie we wcześniejszych rozstrzygnięciach Trybunału Konstytucyjnego przytoczonych powyżej, ani nie mógł legitymizować ich wyboru.

Nadto Trybunał nie może nie zauważyć, iż w składzie pięciu sędziów, którzy wydali ten wyrok, znajdowało się dwóch sędziów (M.M. i H.C.) wybranych przez Sejm ósmej kadencji, których status był przedmiotem tego postępowania. Wobec powyższego Trybunał stwierdza, iż wyrok z dnia 24 października 2017 r. ma niewielkie znaczenie, jeżeli jakiegokolwiek, przy ocenie ważności wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r.

Wreszcie Trybunał wskazuje, iż odnosząc się do wyboru sędziego M.M. rząd argumentował, że w prawie polskim brak jest mechanizmu pozwalającego na zakwestionowanie wyboru dokonanego przez Sejm. Jednakże, w odniesieniu do tego argumentu, rząd nie wyjaśnił podstaw, które miały pozwolić Sejmowi ósmej kadencji i Prezydentowi Rzeczypospolitej na zakwestionowanie wcześniejszego wyboru trzech sędziów przez Sejm w dniu 8 października 2015 r.

Trybunał wskazuje, iż Trybunał Konstytucyjny stwierdził, w swych rozstrzygnięciach zacytowanych powyżej, że prawo krajowe zostało naruszone trzykrotnie w procesie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny określił wskazane naruszenia w sposób obiektywny i rzetelny. Trybunał nie widzi powodu do kwestionowania dokonanej przez Trybunał Konstytucyjny wykładni wskazanych przepisów prawa krajowego, zwłaszcza przepisów konstytucyjnych. Trybunał tym samym stwierdza, iż przedmiotowe naruszenia winny być postrzegane jako rażące naruszenia prawa krajowego dla celów pierwszego etapu kryterium.

(iii) Czy naruszenia prawa krajowego dotyczyły podstawowej zasady w trybie powoływania sędziów

Rozstrzygając, czy konkretne uchybienie w procesie powoływania sędziów miało taki ciężar, aby sprowadzać się do naruszenia prawa do "sądu ustanowionego ustawą", należy mieć między innymi na względzie cel naruszonej ustawy, to jest czy ustawa dążyła do zapobieżenia wszelkim nieprawidłowym ingerencjom ze strony władzy wykonawczej lub ustawodawczej w sądownictwo, oraz czy przedmiotowe naruszenie podważyło samą istotę prawa do "sądu ustanowionego ustawą".

Trybunał stwierdza, iż naruszenia prawa krajowego stwierdzone powyżej dotyczyły podstawowej zasady w trybie wyboru, a mianowicie zasady, zgodnie z którą sędzia Trybunału Konstytucyjnego jest wybierany przez Sejm tej kadencji, w trakcie której zostało opróżnione stanowisko sędziego. Ta podstawowa zasady wynikająca z art. 194 § 1 Konstytucji została uznana przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 34/15) i potwierdzona w jego czterech kolejnych rozstrzygnięciach wskazanych powyżej. Trybunał ponownie stwierdza, iż Sejm ósmej kadencji działał sprzecznie ze wskazaną zasadą podstawową, kiedy rozpoczął procedurę wyboru trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r., gdyż stanowiska, na które sędziowie ci mieli zostać wybrani, zostały już obsadzone przez trzech sędziów wybranych przez poprzedni Sejm.

Trybunał stwierdził dalej, iż Prezydent Rzeczypospolitej również co do zasady działał sprzecznie z tą samą zasadą podstawową, odmawiając odebrania ślubowania od trzech sędziów wybranych 8 października 2015 r. i odbierając ślubowanie od trzech sędziów wybranych 3 grudnia 2015 r.

Trzeba wskazać, iż wybór trzech sędziów w dniu 2 grudnia 2015 r. i ich zaprzysiężenie miało miejsce tuż przed terminem wydania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt K 34/15. Zdaniem Trybunału pospieszne działania Sejmu ósmej kadencji oraz Prezydenta Rzeczypospolitej, którzy mieli świadomość zbliżającego się rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, budzi wątpliwości co do nieprawidłowej ingerencji w proces wyboru sędziów konstytucyjnych ze strony tych organów.

Trybunał stwierdza, iż naruszeniom odnośnej zasady podstawowej towarzyszyły dwa kolejne elementy. Po pierwsze, Sejm ósmej kadencji oraz Prezydent Rzeczypospolitej uporczywie odmawiali uznania ustaleń wywiezionych przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 3 grudnia 2015 r. i potwierdzonych w jego kolejnych rozstrzygnięciach, to jest ustaleń, zgodnie z którymi trzech sędziów wybranych przez poprzedni Sejm zostało wybranych prawidłowo. Po drugie, ustawodawca podjął próbę - w drodze aktów prawnych - wymuszenia dopuszczenia do orzekania trzech sędziów, w tym sędziego M.M., którzy zostali wybrani w dniu 2 grudnia 2015 r. związku z tym szczególnie niepokojący jest fakt, iż Trybunał Konstytucyjny, w swych wyrokach z 9 marca i 11 sierpnia 2016 r., uznał dwa przepisy ustawowe mające na celu zmuszenie dopuszczenia tych trzech sędziów do orzekania za niekonstytucyjne. W obu tych wyrokach Trybunał Konstytucyjny uznał, iż implementacja zaskarżonych przepisów ustawowych byłaby sprzeczna z jego wcześniejszymi rozstrzygnięciami, które były ostateczne i powszechnie obowiązujące wszystkie organy władzy krajowej w myśl art. 190 § 1 Konstytucji. Należy również wskazać, iż Premier odmówiła publikacji tych dwóch wyroków. Nadto, Sejm ósmej instancji w dalszym ciągu kwestionował wyroki Trybunału Konstytucyjnego i przyjął Przepisy przejściowe, które ostatecznie doprowadziły do dopuszczenia tychże trzech sędziów do orzekania w Trybunale Konstytucyjnym.

Trybunał stwierdza, iż brak przestrzegania przez organy ustawodawcze i wykonawcze odnośnych wyroków Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie ważności wyboru sędziów tego sądu naruszył cel wymogu "ustanowienia ustawą", którym jest ochrona sądownictwa przed bezprawnymi wpływami zewnętrznymi. W związku z tym trzeba przypomnieć, iż prawo do "sądu ustanowionego ustawą" jest odzwierciedlone w samej zasadzie rządów prawa i jako takie odgrywa ważną rolę w utrzymaniu podziału władzy oraz niezawisłości i legalności sądownictwa, tak jak wymaga się tego w demokratycznym społeczeństwie.

Trybunał wskazuje również, iż jednym z podstawowych aspektów zasady praworządności jest zasada pewności prawnej wymagająca, między innymi, by wówczas, gdy sądy w sposób ostateczny rozstrzygnęły daną kwestię, ich rozstrzygnięcie nie było kwestionowane. W niniejszej sprawie władze ustawodawcza i wykonawcza naruszyły swój obowiązek wykonania odnośnych wyroków Trybunału Konstytucyjnego, w których rozstrzygnięto kontrowersje dotyczące wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, a tym samym działania tychże władz były niezgodne z zasadą rządów prawa. Uchybienie w tej mierze pokazuje dalej na lekceważenie zasady zgodności z prawem przez władzę ustawodawczą i wykonawczą, która to zasada wymaga od państwa działania zgodnie z prawem i w trybie przewidzianym przez prawo.

W tym kontekście Trybunał wskazuje, iż Komisja Wenecka wskazała w swej opinii wydanej 11-12 marca 2016 r., iż "rozstrzygnięcia sądu konstytucyjnego, które mają moc obowiązującą w krajowym prawie konstytucyjnym, muszą zostać wykonane przez inne organy polityczne; taki jest europejski i międzynarodowy standard stanowiący fundament podziału władzy, niezawisłości sądowej i prawidłowego funkcjonowania zasady rządów prawa".

Szereg innych organów międzynarodowych, wśród których można znaleźć Komitet Praw Człowieka, Specjalnego Sprawozdawcę do spraw niezależności sędziów i prawników, Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy oraz Komisję Europejską, również nakłaniało polskie władze do pełnego wykonania wyroków Trybunału Konstytucyjnego dotyczących wyboru trzech sędziów konstytucyjnych, w szczególności wyroków z dnia 3 i 9 grudnia 2015 r. (...)

Trybunał stwierdza dalej, iż kwestia braku wykonania odnośnych wyroków Trybunału Konstytucyjnego jest również związana z trudną rolą Trybunału Konstytucyjnego jako ostatecznego arbitra w sprawach dotyczących wykładni Konstytucji oraz konstytucyjności prawa. (...) Zdaniem Trybunału, ten aspekt sprawy również winien być postrzegany jako podważenie celu wymogu "ustanowienia ustawą".

Wreszcie, to samo można powiedzieć o odmowie publikacji dwóch wyroków Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca i 11 sierpnia 2016 r. przez Premier, z naruszeniem przepisu konstytucyjnego stanowiącego, iż wyroki Trybunału Konstytucyjnego są publikowane niezwłocznie.

Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, iż działania ustawodawcy i władzy wykonawczej sprowadzały się do sprzecznego z prawem wpływu zewnętrznego na Trybunał Konstytucyjny. Trybunał stwierdza, iż naruszenia trybu wyboru trzech sędziów, w tym sędziego M.M., do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 2 grudnia 2015 r. były tak poważne, iż upośledzały legalność trybu wyborczego i naruszały samą istotę prawa do "sądu ustanowionego ustawą".

(iv) Czy zarzuty dotyczące prawa do "sądu ustanowionego ustawą" zostały skutecznie zbadane przez sądy krajowe, i czy istniały środki prawne pozwalające na ich naprawienie

Rząd przyznał, iż nie istniał w prawie polskim tryb, na podstawie którego skarżąca spółka mogła zaskarżyć zarzucane uchycenia w trybie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał nie widzi powodu, by nie zgodzić się z rządem, iż nie istniała tego rodzaju procedura bezpośrednio dostępna skarżącej spółce. W konsekwencji, brak było takich środków prawnych.

(v) Ogólny wniosek

Trybunał stwierdza, iż naruszona została podstawowa zasada obowiązująca w trybie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, zwłaszcza przez Sejm i Prezydenta Rzeczypospolitej. Sejm ósmej kadencji dokonał wyboru trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w tym M.M., w dniu 2 grudnia 2015 r., pomimo iż odnośne stanowiska zostały już obsadzone przez sędziów wybranych przez wcześniejszy Sejm. Prezydent Rzeczypospolitej odmówił zaprzysiężenia trzech sędziów wybranych przez wcześniejszy Sejm i przyjął ślubowanie od trzech sędziów wybranych w dniu 2 grudnia 2015 r.

Wobec powyższego i mając na względzie trzystopniowe kryterium wskazane powyżej, Trybunał stwierdza, iż skarżącej spółce odmówiono prawa do "sądu ustanowionego ustawą" z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego M.M., którego wybór był naznaczony poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi samą istotę przedmiotowego prawa.